

סקרים רבים פורסמו בעיתונים לפני הבחירות. אך אחד מהם לא חזה מראש את התעצמות הגוש הדתי-חרדי. הדי"ר מינה צמח, ממכון "דחף", מודה בטעות

כן ולא. אמרנו שהגוש הימני פלוס הרתיים עלו, וזה היה נכון. היתה הנחה של תיקו בין שתי הגדולות, ואני אמרתי זאת מאז חודש מרס, וגם זה היה נכון. היתה לנו טעות נוספת. לא ברקנו אירי יצביעו ביישובים מעבר לקו הירוק, והנחנו ששם התחיה תקבל את רוב הקולות, וזו היתה טעות.

● אז אם רוב הסקרים מברר ספים רק על בדיקה של היישוב היהודי בתוך הקו הירוק (שאינו

ענת סרגוסטי, העולם הזה

עם תחילתה של מערכת-הב-חירות צצו בארץ מכוני סקרי דעת-קהל כמטריות אחרי הגשם או לפני הגשם. הסקרים השונים פורסמו כמעט מדי יום בעיתונות היומית. חלקם לפי הזמנתו של המיפלוגות השונות, גדולות כקטנות. חלקם לפי הזמנתם של העיתונים עצמם.

במבט לאחור אפשר לומר באופן ברור כי המכנה המשותף של כל הסקרים השונים היה טעות מכר-

"הכתובת היתה על הקיר, ולא ראינו אותה"

כולל את הערבים), זה לא מחייב אתכם לומר זאת בסקר? כשהסקר לא כולל ערבים אנחנו אומרים זאת. במשך החצי שנה האחרונה אמרנו שהימין והרתיים חוקים מהשמאל. ובגדול, התוצאות תאמו לתחזיות שלנו. דיברנו על שני רברים חשובים: על מאו-הכוחות בין הליכוד למערך, של-גביו חזינו תיקו, דיברנו גם על כך שהימין פלוס הרתיים חוקים יותר. חוץ

"לא ראינו את העוצמה, וזה היה הפישול!"

ענת בחיזוי כוחן של המיפלוגות הדתיות, וטעות קטנה יותר בחיזוי כוחן של מיפלוגות השמאל הקיצוני (חד"ש, המתקדמת ודראושה). ומכאן, היתה גם טעות בחיזוי מיספר המנדאטים שיקבלו התחיה ורץ. רוב הסקרים, עם זאת, צפו נכון נה את מצב-התיקו שבין שתי המיפלוגות הגדולות - הליכוד והמע-רץ.

סקר שהזמין היומון מעריב

כן, פישולנו

ממודיעין אזרחי. אנחנו היחידים שאמרנו את זה.

● **זאת האמנת לזה?**
כן. אני מאמינה כמה שהסקרים אר-מרים. כשיש 27 מיפלוגות קשה לדייק. אילו הייתי צריכה לחזות את התוצאות של כל המתנה הרתי בכללותו, אני בטוחה שהייתי חווה טוב יותר.

● **כמה אנשים משתתפים במידגם כזה?**
1200 איש מגיל 18 ומעלה. המידגם גמם מייצגים פחות או יותר את האוכלוסיה מכתניה סוציודמוגרפית. בכל הסקרים לא היה ייצוג מלא למיפלוגות הרתיים, גם למפר"ל וגם לחרדים.

● **באיזו תכניות ערכתם סקר ריב?**
ערכנו כמה סקרים לכמה גופים שר-נים. לליכוד, למשל, ערכנו בחודש האחרון סקר אחד בשבוע, ובשבוע האחרון שניים. וחץ מאיתנו היה לליכוד מרכז טלפונים שהיה עורך ערכי-ערב סקר משלו.

● **ומה הראו הסקרים האלה?**
הם עשו את הסקרים האלה יותר כדי לראות מגמות.

● **והם הראו מגמת עלייה לרתיים?**
לא. אנשים לא אומרים כלום בטל-פון. במידגמי הטלפון יש חסר גדול יור-תר. אנחנו לא ערכנו אותם. סיפקנו להם ידע מיקצועי.

● **את יכולה לערוך השוואה בין הסקרים של בחירות 1984 לבחירות 1988?**
הסקרים של השנה היו תקפים יותר. מה היתה המערת בי-1984?
אי נתנו יותר למערך ופחות ללי-כוד. מאז 1984 למדנו איך לטפל בקר-לות הצפים.

● **מה זאת אומרת?**
בי-1984 חזינו לא נכון את רפוס

אנחנו, מכון דחף, וחנך סמית היינו היחידים שצפינו תיקו בין שתי המיפלוגות הגדולות, והיחידים שדיברנו על כך שהימין פלוס הרתיים יקבלו רוב. בשבועיים האחרונים שלפני הבחירות רות ראינו עלייה ברורה של המחנה החרדי בשני מנדאטים. קלטנו את העלייה, אבל לא את גודלה והיקפה.

● **איך נערך מידגם לסקר בחירות?**
המידגם מבוסס על הנחה שיש קשר בין מאפיינים סוציודמוגרפיים לבין רפוס הצבעה. הוא מבוסס גם על הנחה של קשר בין איזורי מגורים ומאפיינים סוציודמוגרפיים. המידגם מייצג את רפוס איזורי המגורים, וכך מחולקת הארץ לארבע הערים הגדולות, לערים ותיקות, ערים שקמו אחרי קום המדינה, יישובים עירוניים ותיקים, מול יישובים עירוניים חדשים, המכונים עיירות-פיתוח, מושבים.

"הרשים מאיתנו הרבה יותר מאה שאנחנו"

● **כלומר, שקיבוצים וכפרים ערביים מראש לא נכללים בסקר ריב?**
הם כן נכללים. אנחנו בודקים גם את היישוב הערבי, אבל לא באותה התר-רות כמו את היישוב היהודי. הפעם ברקנו את היישוב הערבי פעמיים. אנחנו עובדים ברמת-ביטחון של 95%, איי אפשר יותר מזה. ושוב, אסור לשכוח שפה מדובר בי-27 מיפלוגות, שחלקן רסיסים ממש.

● **זאת אומרת שהסקרים מבוססים פחות או יותר על קו-ספציה מראש.**

חות גרמו למגמה חזקה של תזוזה לכיוון החרדים רווקא בימים האחרונים שלפני הבחירות ועד ליום-הבחירות עצמו. אנחנו לא הרגשנו כגורל התופ-עה.

● **את לא חושבת שזה מער-מיד בספק את נכונותם של סקר רי הבחירות בכלל?**
לא. צריך להבין שאנחנו עובדים עם 27 מיפלוגות. בשום מקום בעולם אין

עות סרגוסטי

רבר כזה. אנחנו מודים בטעות מידגם של 25%. בנוסף, יש סקטור שלם שמת-ראיין בשכחות נמוכה. אנחנו שולחים סוקרים גם לסקטור החרדי, ואלה הם, בדרך-כלל, סוקרים דתיים או כאלה שאנחנו מודים להם להתבלש בצניעה, אבל למרות זאת הרתיים לא מתראיי-נים.

הרגשנו גם בתופעה של חילונים המצביעים עבור המיפלוגות הרתיים, לכך העלנו אותם בסקרים בשני מנדא-טים, אבל זה לא היה מספיק. חלק מן המעבר חל בקלפי עצמו. היו קלפיות שבפיתחן עמדו שני רבנים והבטיחו הבטחות והשביעו את המצבי-עים בשבועות שונות.

גם אנשי הליכוד ראו את התופעה בימים האחרונים וערכו הסעות מאורג-נות באוטובוסים לרב בסבריה כדי שי-תיר נדרים. אבל לא היה די בזה. שבאו לבתי-חולים והחתימו קרובי-מישפחה של חולים הרתיים, ותמורת חתי-מה כזאת הבטיחו להתפלל לשלומם של החולים.

● **ובכל זאת היה הבדל מש-מעוטי בין התחזיות לגבי כוחן של המיפלוגות הרתיים לבין מה שהן קיבלו בבחירות עצמן.**

"אני חכמה בדיעבד, וזה קונץ קטן"

האמת היא שבסקר האחרון שערכנו ראינו מגמה של עליה אצל הרתיים, אבל לא שמנו לב אליה. ראינו כפירוש מעבר מהליכוד לש"ס וגם לאגודה. בסקר האחרון שערכנו עלו החרדים בשני מנדאטים לעומת הסקרים הקוד-מים, אבל לא פרשנו את זה נכון. אני גם חושבת שהשבועות וההבט-

עם סיומה הרישמי של ספירת הקולות הלכתי אל הדי"ר מינה צמח ממכון דחף כדי לברר מדוע טעו הסוקרים. מכון דחף ערך סקרים לליכוד, למפ"ם, למימד ולתנועת המרכז-שינוי. צמח גם השתתפה, ביחד עם הדי"ר יוחנן מרס, בעריכת מידגם הטלוויזיה ביום-הבחירות עצמו.

צמח דווקא לא ניסתה לטייח את הטעות, ואמרה באומץ: "זו הי-תה אטימות שלנו. לא היינו ערים מספיק".

● **מדוע לא צפו הסקרים הר-בים את עליית המנדאטית של המיפלוגות הרתיים?**
צריך להבין שרתיים וחרדים מתרא-יינים פחות מחילונים. לפני הבחירות

במודיעין אזרחי, שנערך בחודש ספטמבר ושפורסם בתחילת חודש אוקטובר, חזה 11 מנדאטים למיפ-לוגות הדתיות (מפר"ל, ש"ס, אגור-דתי-ישראל ומימד) ושמונה מנ-דאטים לחד"ש, למתקדמת ול-דראושה.

שני סקרים, של מכון דחף ושל דסימה, שפורסמו בי-21 באוקטובר בידיעות-אחרונות, חזו שניהם 10 מנדאטים למיפלוגות הדתיות. הישראלי ושל מודיעין אזרחי חזו 13 מנדאטים לדתיים, ומכון תצ-פית שחזה 10 מנדאטים למיפלוגות אלה. שלושת הסקרים חזו שמונה מנדאטים למיפלוגות השמאל.

יום לפני פתיחת הקלפיות, ב-31 באוקטובר, פורסמו במעריב תוצ-אות של ארבעה סקרים שונים, כשהתחזית הגבוהה ביותר לגבי המיפלוגות הדתיות (של מודיעין אזרחי) חזתה להן 12 מנדאטים, והנמוכה ביותר 10 בלבד.

תוצאות הבחירות - 18 מנדא-טים למיפלוגות הדתיות - הפתיעו הן את מכוני-הסקרים והן את הצי-בור כולו.

המיפלוגות השקיעו מאמצים ר-בים משאבים רבים בעריכת הסקרים. יש גם ביססו את תעמולת-הבח-ירות שלהן על הסקרים, החליטו על קהל-היעד עליפי הסקרים, ושמו את הדגשים השונים עליפי הסק-רים שהזמינו ושפורסמו בעיתונות היומית.

ולמרות כל המאמצים, למרות ריבויים של הסקרים ושל הסוק-רים, לא צפה איש את התעצמותן הגדולה של המיפלוגות הדתיות ואת ההשפעה המכרעת שתהיה להן על תוצאות הבחירות ועל הרכ-בת הממשלה הבאה.